

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Francisci Caietani Societatis Jesu

Gaetano, Alfonso

Excusa Pragæ, Anno 1668

Cap. XXI. De ultimo ipsius morbo, & præparatione ad mortem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37359

re & exemplo inferviens non
minùs infirmis, de quibus mihi
sermo est, quàm bene haben-
tibus.

CAPUT XXI.

*De ultimo ipsius mor-
bo, & præparatione ad
mortem.*

Quia imperata sibi à Præsidi-
bus non exequabatur levì
brachio, & quasi perfunctoriè,
existimans absque animi appli-
catione, nihil bene præstari pos-
se in ullo munere, multòque
minùs in erudiendis pueris, qui-
bus ad profectum magnopere,
est necessaria Magistri sedulitas,
præter eam, quam impendebat
rebus spiritualibus, omnem ad-
di-

dixit operam illis excolendis; ut, unde arbitrabantur Patres relevandum, ingens ceperit detrimentum: paucos enim post menses spuit denuo sanguinem, fuitque correptus à gravi & periculosa feбри, quam servus Dei cum inexplicabili gaudio, & suæ voluntatis in divinam transfusione suscepit. Superatâ vi morbi convalescens, retinuit febrim hecticam: licet verò totam suam vitam ad sanctum obitum componeret, nihilominus tunc dimisso scholæ onere, exclusâ omni cogitatione progandæ vitæ, & solitudine atque curâ corporis, toto pectore in id, instar servi fidelis incubuit, ut ad occurrendum suo Domino, se instructis ardentibus

bus
rum
prim
rum
adfe
dina
vit se
soph
exui
& cū
nequ
quo
tur P
dem
quæ
quid
pter
estim
fueri
diffu
sapi
bus

bus solito ferventiorum operum lucernis præpararet. Inprimis se spoliavit libris literarum humaniorum, qui aliquam adferre possunt homini valetudinario relaxationem: abdicavit se scriptis Rhetoricis, Philosophicis, & Asceticis, præterea exiit se omnibus, quæ habebat, & cum nec pretiosa possideret, neque elegantia, ex affectu, quo semper in sanctam ferebatur Paupertatem, pauculis tandem etiam se nudavit chartis, quæ illi supererant, paupertinâ quidem supellectile, sed propter bonam voluntatem, tantum æstimata à D E O, ut ipsam eo fuerit remuneratus gaudio, quo diffluens jucundissimè & quàm sapissimè, iterabat verba illa Re-

gij Prophetæ: *Ego autem mendicus sum & pauper, Dominus sollicitus est mei:* quòd crederet ob illam rerum omnium repudiationem, curam sui peculiariter suscepisse Dominum universorum. Deposuit quoque omnem cogitationem de consanguineis, curam negotiorum, affectum erga res terrenas, quæ animum modicè recreant, & multum à præparatione ad mortem avertunt. Sed neque admisit desiderium recuperandæ valetudinis, existimabat enim fore, si illo teneretur, ut ab eodem præpediretur in cursu perfectionis. Heroica sanè est virtus Juvenis, qui mortem sibi appropinquare cernens & præcidi, quæ in plures annos animo
con-

conceperit, non procurat, nec
optat eximi discrimine, quasi
vitæ pertæsus. Excelluit hac
virtute Franciscus, atque adeò
se vitæ amore expedit, ut nec
opem expetiverit Medicorum,
vel quod capitur ex medica-
mentis levamen, aut quam ad-
fert refocillationem aëris mu-
tatio, remedia usurpata etiam à
viris religiosis & sanctis, obse-
cundantibus congenito vitæ a-
mori: etsi non deessent, qui ho-
rum semper copiam offerrent
agrotanti. à Principe Paternen-
si sua Consobrina fuit per lite-
ras rogatus, ut valetudinem cu-
raret in domo ipsius Caltanisse-
tana; à Matertera Baronissa in-
vitatus Calvarasum. Fratres se
ex destinato contulerunt Messa-
nam,

nam, ut illum ad nativum aërem deducerent; hoc erat consilium Medicorum, hæc Superiorum voluntas, id votum Consanguineorum, uno Francisco semper dissentiente, qui nè malum, ut ipse agebat, alijs præberet exemplum, maluit maturè in domo DEI, in sanctæ Paupertatis gremio, & in contubernio Religiosorum naturæ concedere, quàm vitam in palatijs inter sanguine junctos & seculares extrahere. Quid usitatius in ejusmodi necessitatibus, quàm urbem commutare cum villis? atque ille, etsi id ipsi aliquopiam procuraretur, neque istud sibi passus est charitatis exhiberi officium. Ideoque non nemo è gravioribus Patribus vi-

ces

ces ipsius dolens, quòd illum
adversâ confectum valetudine
videret, ei dixit, acturum se cum
P. Rectore, de ipso mittendo ad
villam Collegij, útque Francisci
assensum obtineret, se illi comi-
tem futurum promisit. Igno-
rabat, quid responderet, hærens
sacrum inter & saxum, ac du-
bious, charitatine Patris obseque-
retur, an sui ipsius odio. Tum
Pater silentium consensûs loco
suscipiens, facultatem impetra-
vit: quod rescians relaxatio-
num Osor, magis se arctatum
deprehendit: metuebat hinc,
nè, si repugnaret, Pater forsitan
sibi succenseret, indè verò ab-
horrebat ab acceptanda ea re-
creatione; tandem maluit fi-
dere virtuti Patris, quàm sibi
ipfi

ipſi indulgere, & recurrens ad Patrem Rectorem, gratiam domi manendi obtinuit: quamvis tamen haud multò poſt, eodem ultrò jubente, ad villam ſe contulerit: ſed Pater animadvertens ipſum invitum illic morari, obrulit illi domum Tironum, ut ità ipſi auferret urbem recreationis, quam reſuſcipiebat, atque ibidem ob aëris ſalubritatem convaleſcere poſſet. Obtemperavit ille mandanti, & memor primi ſui fervoris, incitatus, nescio quâ devotione, quam ex gratia DEI ſingulari videtur is locus ſpirare, voluit obire conſuetas Tironibus exercitationes, ipſiſque in victu, & cæteris omnibus æquiparari. Verùm, P. Rector ex-

pen-

pendens finem, propter quem
eò advenerat, & quòd esset il-
lius domûs benefactor, statuit,
ut omnis ipsi charitas præstare-
tur. Ubi primùm id servus DEI
notavit, supplex P. Rectorem a-
diit, orans, nè sibi quidquam in-
dulgeret singulare, siquidem
bene valeret: atque ea fuit i-
psius teneritudo, ut nullatenus
potuerit adigi ad sumendam la-
ctucam elixam, non commu-
nem alijs: cùm apponeretur o-
mnibus frustum duri panis, do-
luit sibi dari mollem. ut igitur
ipsi satisfaceret, jussit illi Pater
duri frustulum præberi, quo ipse
celans sanctum dolum, se toto
mensæ tempore occupabat, non
attacto pane recenti. Curæ ta-
men illi erat bonum exemplum.

In-

Injuncta fuerat aliquando in
cœna quibusdam Tironibus pœ-
na, quòd serò se contulissent ad
benedictionem prandij; acces-
serat ad illam, nescio qua ex
causa, & ipse tardiùs; questus
est apud P. Ministrum, quòd ab
eo non fuisset mulctatus, cum-
que ille diceret, degere eum in
domo velut hospitem, & ægro-
tum, respondit: quale verò ex
me sument exemplum Tirones,
videntes me non subire pœnam
propter tarditatem, cujus me
habuerunt socium? compulsus
denique fuit Pater ad eam illi
imponendam pro ejus solatio,
& aliorum exemplo. Atque
hæc est prima, ac ultima animi
adversio, quâ, quod equidem
sciam, fuit à Superioribus, quo-
ad

ad vixit in Religione, ob ali-
quid culpæ speciem præfefe-
rens, punitus. Videntur hæc
esse minuta, sed magni facien-
da, si ea metiamur affectu, quo
etiam æger semper, & ubivis,
tanto studio fuit intentus sui-
met vexationi, & communi ob-
servantiæ. quia P. Rector non
desistebat ab exhibenda Franci-
sco aliquali charitate, redijt ad
Collegium, nè ultrà cogeretur
quidpiam suscipere, quod pro
eo, quo se prosequabatur san-
cto odio, ipsi videbatur super-
vacaneum, charitati tamen Pa-
tris & prudentiæ necessarium;
ubi firmum etiamnum retinuit
suum propositum non egredi-
endi domo ad captandam au-
tam, quod licitè eo tempore
trans-

transgredi poterat. Non mi-
 nori severitate refutabat me-
 dicamenta, ut libet vulgaria,
 ægrè ferens sui causâ ullas fieri
 expensas: quarum occasionem
 ut amoliretur, premebat silen-
 tio toleratos dolores, semper
 dictitans se benevalere, reijcie-
 bat sibi parata confortantia, vel
 præservantia, prætexens pro ex-
 cusatione nauseam stomachi:
 compulsus ad modicum quid
 sumendum, ostendit non mino-
 rem Paupertatis æstimationem,
 quàm mortificationis, quando
 relicto cochleari argenteo,
 quod ipsi præter morem no-
 strum oblatum fuerat, arripuit
 obviam tegulæ partem: quod
 non sustinens Valetudinarij Cur-
 rator, ut tamen gustui illius in-
 dul-

dulgeret, substituit cochleari
aureo arundineum. Denique
adeò se vitæ amore exiit, ut li-
cèt non ignoraret, quod alicui
est fassus, suæ inualetudinis re-
medium, id nulli proderè vo-
luerit, nè, quemadmodum aje-
bat, amorì sui ipsius obsecunda-
ret, qui sua omnia DEO addixe-
rat. Expeditus ab omnibus af-
fectibus, qui infirmum possent
vocare à præparatione ad bene-
morendum, omnem curam
convertit ad exactius studium
perfectionis, exorsus à puritate
animi. Voluit illum DEUS pu-
rorem reddere scrupulorum
molestijs, in quorum tamen æ-
quilibrium facile acquiescebat, iudicio
arbitri suæ conscientiæ. Hic
sibi retulit divino instructum

P

lu-

lamine, conspiceret minutissima
quæque solitum, & se illorum
reum peragere magno sensu ac
dolore, quamvis in ijs Patet
non reperiret, quod sacramen-
tali absolute dignum cense-
ret: digessit sibi in ordinem
exercitia diurna, quod magno-
pere confover spiritum, & con-
fert ad sanctè ac suaviter in
morbo fallendum tempus. Ma-
nè, peractâ suâ oratione, adibat
templum, & salutato reverenter
Augustissimo Eucharistiæ Sacra-
mento, se sistebat ad ministran-
dum Sacra facturis, dicens se
id occupationis exposcere,
quòd nihil sibi esset otioso ne-
gotij, & quando Ædituus non
acceptabat ultroneum obse-
quium, procumbebat in genua
po-

ponè summam aram, aderátque
tribus quatuórve Missæ Sacrifi-
cijs, deinde se conferebat ad in-
serviendum ægris, exsolvendas
preces vocales, & discutiendam
conscientiam. Sumpto pran-
dio, quod necessitate adactus
anticipabat, audiebat legentem
super mensam ex vicinis gradi-
bus, expositis vento & fumo,
quòd existimaret hanc molestiã
dignum esse pretium escæ spiri-
tualis. Dabat deinde nonni-
hil temporis colloquio de rebus
divinis, quod plerumque insti-
tuebat cum Novitijs, & simpli-
rioribus Fratribus. Interdiu
olvebat Scripturam sacram, ac
divinum librum de contemptu
mundi, non absque Præsidium
moderamine, certos ipsi lectio-

nis limites præfigentium, & propterea necdum satur, eorundem permiffu, conveniebat viros doctos bonosque Religiofos, ut cum illis verba faceret de rebus pijs. Cæterùm obtentâ specie exercitij corporalis, nava-
bat operam virtutibus, quam præstabat Præfectis Piſtrino ac Cellario in levioribus, viſitan-
dis & curandis infirmis, erudi-
endis famulis domeſticis, ad comparandam notitiam doctri-
næ Chriſtianæ, atque ita ſe geſ-
ſit, ut Fratres non poſſent at-
tendenti ipſius charitati ac animi demiffioni repugnare: accom-
modabat ſe illis exercitijs, ali-
iſque omnibus communi do-
mûs diſciplinæ, cujus, cùm ab
ea conſueverint infirmi eſſe,

qua-

quod antenus eximij, ille erat
non minùs diligens observator,
quàm dum bonâ fueretur vale-
tudine, ideóque solatio potiùs
alios afficiebat, & recreabat,
quàm ut quemquam gravaret,
vel molestarer; quamvis desti-
natum haberet, qui ei præstaret
obsequia, quibus egebat, ipse si-
bi nihilominus sternebat le-
ctum, everrebat cubiculum,
peragebat cætera omnia neces-
saria, adjuvabatque valetudina-
rij Curatorem in ejusmodi ope-
ribus, ut non tam ægrotus esse
videretur, quàm Minister vale-
tudinarij. Multis precibus in-
stitit, ut sibi liceret adire com-
mune triclinium, quod, cum se-
mel iterùmque non impetraret,
petebat denuo Superiores ad
P 3 eam

eam facultatem concedendam, occa
dicens bene se valere, plúsque, præ
se relaturum solatij, profuturi alioc
etiam valetudini corporis, ex sci co
communi observantia, & auditi sensu
tione spiritualis lectionis. Cre sum p
sciente morbi malignitate, per mira
didit cibi appetitum, neque ta gatu
men quidquam petijt diversum factu
ab his, quæ ipsi præbebantur, & suam
laudatâ semper charitate mode ciscu
ratorum, ac sedulitate ægrorum dem
Curatoris, etiam cum malè pa re, a
rata exhiberentur: quam in rem Chri
adferam unicum exemplum. singu
Propositum illi aliquando fue tum,
rat frustum foetidæ carnis, quam amon
ipse non modò non agrè susce dium
pit, neque sibi melius ferculum dem
ejus loco dari petijt, sed à divi sam e
na providentia bene merendi illum
oc

dam, occasionem oblatam minimè
prætermittendam ratus, cum
alioquin modicissimâ carne ve-
sci consuevisset, tunc vincendo
sensualitatem, solito amplius
sumpsit, quod vehementer ad-
mirans Curator, causam inda-
gaturus, exploravit carnem ol-
factu, cuius foetore offensus,
suam redarguit incuriam, Fran-
ciscum verò sui victorem, ejus-
demque modestiam, cum stupo-
re, apud alios celebravit, ut
Christi crucifixi imitatore
singulari, ad beatum usque obi-
tum, & continuo prosequen-
tiam amore, sanctum sui vincendi stu-
dium. Dolens ipsius vices i-
dem Curator, ob animadver-
sam ejus debilitatem, & amans
illum ob virtutes, quærebat,

vellétne ullum peculiare edulium aut condimentum, pro suscitando appetitu; quòd non absque doloris sensu videret, delibantem solùm cibos, ideòque indies magis fatiscentem, ac pallecentem? Approbabat charitatem Franciscus, tacendo & subridendo. Tandem autem his illum aggressus est verbis: *Nè, amabò, ex me quaesieris, velimne quid peculiare, id namque mihi permolestum accidit.* Longè minùs sibi patiebatur apponi quidquam exquisitum, ut solet hecticis, quibus cibi communes sunt noxij, & cùm ad id ommittendum permovere non posset Valetudinarium, procumbens coram illo in genua, & illacrymans, nè sibi tale quid da-

daret, ipsum est obtestatus. Obstupuit Frater, quòd is, quem ob humanas ac divinas rationes reverebatur, rem usque adeò exiguam, eà demissione à se peteret, quàm à magnis Principibus ac Prælatiis, magni momenti gratiæ postulatur: neque priùs ab illo obtinuit, ut assurgeret, quàm se petitioni ipsius satisfacturum esset pollicitus. Utcunque ægrotaret, ob amorem tamen religiosæ disciplinæ iudicabat, ac identidem asseverabat, se bene valere, quò sibi communia fercula, etiam per quadragesimale jejunium sumere liceret. Quia existimabat, se non posse aegris curandis, adducto Fratri & Ministro contradicere, recu- sando cibos sapidiores; medi-

tatus est, studuitque novum assequi exemptionis à P. Carminata, tum Provinciali, modum illos reiiciendi, salvâ Obedientiâ, exemplo raro ac digno, quod iisdem verbis referam, quibus illud P. Fabio de Fabijs, modò dictus P. Joannes Carminata, Provinciæ Præpositus perscripsit, à quo optatam gratiam impetraverat; sunt verò sequentia: *Die sancti Martini, dum Franciscus egrotus versaretur in Valetudinario, ejusdemque Curator ipsi adferret edulia quædam minus usitata, petijt facti causam; respondit ille, se hoc fecisse intuitu festi: non potuit autem induci ad ea sumenda: Et cum ipsi diceretur juberi id à P. Rectore, modestè pro se allegavit nonnullas*

ratio
ipsum
dum
dixit
volun
mibi
Provi
Hacten
ctor,
fus, v
tracta
factur
tum h
loco, c
dies a
stria
minor
quàm
tur val
rat, su
ni con

rationes, quas illi sanctum sui-
 ipsius odium suggesserat: denique
 dum non esset resistendo, placidè
 dixit: si fortè ea est P. Rectoris
 voluntas, velim ipsi dicas, favere
 mihi facultatem obtentam à P.
 Provinciali, & asseruit verum.
 Haecenus P. Carminata. P. Re-
 ctor, qui tum erat P. Cæsar Cos-
 sus, vir in aspera sui corporis
 tractatione insigniter rigidus,
 factum Francisci probavit, & ra-
 tum habuit. Condimentorum
 loco, quæ phtisici appetunt, in-
 dies adinveniebat novas indu-
 strias adversas sensui, quas non
 minori adhibebat modestiâ,
 quàm prudentiâ, quasi medere-
 tur valetudini; inter cæteras e-
 rat, sumere manè modicum vi-
 ni conditi absynthio, cujus quo-

que pulvere deinde aspergebat
pulmenta, & alios cibos pau-
pertinos, ac in primis feriâ sextâ,
ob piam memoriam fellis, quod
Christus Dominus gustavit, ve-
xabat gustum rebus amaris. Re-
fectio illius erat continuum,
quoddam & strictum jejunium,
atque extra stata mensæ tempo-
ra solenne suum servavit, ut ni-
hil cibi potûsve sumeret. Som-
ni erat modici, & ob gravita-
tem dolorum, ac molestiam
tussis, quandoque brevissimi.
Occupabat se per illas longas
vigilias sanctis meditationibus,
& interdum in nocturno silen-
tio descendebat ad sacrarium,
ut vacaret orationi coram Au-
gustissimo Altaris Sacramento,
partim in genua provolutus,
par-

partim prostratus super nudam humum, discooperto capite, instar cadaveris, ubi à tertia circiter noctis hora, ad tempus usque matutinum hærebat, tantumque dimidiâ horâ prius, quàm alij è somno consurgerent, indè sese subducebat, nè ibi deprehenderetur. Et licèt vehementer ægrotaret, fractisque esset viribus, nunquam intermisit inveteratum morem, sui acriter diverberandi. Interdum se concludebat intrâ quendam angulum graduum ad valitudinarium, ubi domûs sordes colliguntur. Non unum demissionis & orationis exemplum observavit tribus quatuorve vicibus, mense Majo, anno 1600. servus quidam domestici-

sticus probæ vitæ, solitum videlicet noctu everrere Ecclesiam, & sua ibidem peragere exercitia pietatis, qui mihi id recensuit. Propter tam diuturnum virtutum usum, graves ipsi erant omnes relaxationes, & consolationes terrenæ, solâ sese pascens commentatione cœlestium. Atque ut quietè versaretur cum Deo, captabat tempora opportuna, diverticula obscura, devia ac neglecta, ubi tantum reperiebat luminis & oblectamenti, ut oblivisceretur cibi corpori. Notaverat id Infirmarius, qui illum multoties quæsitum, in Pistrino & lavacro lineæ suppellectilis, atque etiam in stabulo inveniebat, jam provolutum in genua, jam pedibus consi-

sisten
hum
ab ill
in p
dium
tis Jo
riæ su
tabat
ficta
quan
vel ta
rans r
ter, gr
rum, a
cienda
quid a
lum?
luptat
lorum
non e
design

sistentem junctis manibus, jam
humi sedentem, & sæpius, tum
ab illo, tum ab alijs est repertus
in prædicto repositoio for-
dium, offerens exemplo patien-
tis Jobi, DEO sacrificium victo-
riæ sui, & lacrymarum. Frequen-
tabat has devotiones, & sui af-
flictationes, tanto sensu, ut, si
quando idcirco redargueretur,
vel taceret, vel suaviter & suspi-
rans responderet: *Si nôsses, Fra-*
ter, gravitatem meorum peccato-
rum, hortareris me ad majora fa-
cienda, pro mei despicientia, &
quid agemus, ut consequamur cœ-
lum? Magnâ præterea suâ vo-
luptate se reficiebat Pane Ange-
lorum: & quia famem suam
non explebat, sumendo illum
designatis à regula tempori-
bus,

bus, adibat cœleste hoc symposium, non modò Dominicis & solennioribus Christi ac Sanctorum diebus, sed iteratò intrà hebdomadam feriâ quartâ ac sextâ, præmissâ exomologesi, & eo apparatu, quem existimare possumus, fuisse usurpatum à tot divini luminis collustrato radijs, & cœlestibus delicijs asfveto. Ità magnis passibus, unius anni, & aliquot mensium spatio, contendit ad perfectionem, sciens brevem esse vitæ suæ terminum, & præmium æternum:

CAPUT XXII.

*De obitu & sepultura
Francisci Cajetani.*

Dum